

Ver za kennen s Bernstol

La Comunità Alta Valsugana e Bersntol ha commissionato un documentario sulla natura, l'ambiente e la fauna della Valle, che è stato girato dal 2011 al 2013. Il progetto è stato finanziato dalla Regione Autonoma di Trento, dall'Istituto Culturale Mocheno e dalle amministrazioni comunali della Valle e sarà trasmesso **venerdì 21 marzo** alle ore 20 al Bersntoler Kulturinstitut (Istituto Culturale Mocheno), durante un incontro aperto a tutta la popolazione.

En de doin leistn drai jor, de Tolgamoas'choft Hoa' Valzegu' ont Bersntol hôt gaôrbetn as an dokumentar van Tol. S sai' kemmen aroganomen dinger as hom za tea' pet de natur, de umbêlt, de vicher ont de lait van Tol. Dôs ver za gem ôlbe mear ôcht en de inger kultur, en de inger sproch ont en inger lem. S doi projekt ist kemmen u'gaheift en jor 2011 ont s hôt se ga-

rîft vertn. Men hôt tschauk za gem bèrt en de schea' umbêlt van Tol, a'ne vergessn se van lait ont van bersntolerisch. Asou ôlla meing sechen de schea'nsten platz as môchen toal van inger kloa' Tol pet de billa vicher as lem s en drinn. Men hôt de moglechket, ver ber as boast nêt abia as s ist gaben a vòrt, za learnen ont verstea'

abia as s ist gabèckslt s lem en de jarder. S lem ist ônderst, ôlls ist mear dèster, ober de vergòngene zait bart ôlbe drinn en hêrz plaim. Der doi dokumentar bart kemmen galòk tschauk en doi vrait a um ôchta zobenz en Bersntoler Kulturinstitut as, zômm en de bersntolern gamoa'n, en de Region ont en de Tolgamoas'choft Hoa' Valzegu' ont Bersntol hom s en

nogaôrbetn. Der bart kemmen drau galeik en an DVD ont gem en ôlla de gamoa'n, en de turistnomtn, en de bibliotekn ont en de schualn. S sai' enteressiat an ettlena televisionen aa, abia de RAI zan paispil as de bart en lông sechen. S ist an bichtigen projekt, avai hîlt de bersntoler gamoa'schoft za kemmen kennt a ker îberôll.

Chiara Pompermaier

CIMBRO

Dar Servizio Statistika zoaget di nûmmar von mindarhaitn in provintz

di Luca Zotti

Sono stati diffusi ufficialmente i dati definitivi della rilevazione sulla consistenza e dislocazione territoriale degli appartenenti alle popolazioni di lingua ladina, mochena e cimbra, svolta in provincia di Trento in occasione del Censimento generale del 2011. Il report completo è consultabile sul sito del Servizio Statistica della Provincia Autonoma di Trento.

'Z soinda sa pasàrt zboa djar una halm vo dar lestn Zelung, gimacht atz 9 vo otobre von 2011, ma dar Servizio Statistika vo dar Sebgargredjart Provintz vo Tria hatt auzgimachtgian di lestn date von trianar mindarhaitn lai di bocht pasàrt. Vo dar komunikatziong gischribet vo dar Francesca Lanzafame, un ke ma mage abevazzan von sito <http://www.statistica.provincia.tn.it/>, vosteatma ke 21.282 laüt soinse ingischribet alz laüt vo 'nar mindarhait vo ünsarna Provintz. Disar nummar pazzt pitt in 4% vo alln di sèlnen bo da lem in Trentino.

Da lest Zelung iz von djar 2011

A otobre von 2011 di ladinar – da groazarste von drai mindarhaitn – soin gest 18.550 (3,5 von trianar). Dar kamou vo Vigo vo Fassa iz dar sèll pittar hōacharste pertschentual vo laüt bo da se hōarn toal vo disa kultur (87,7%). Lai darnā dar sèll vo Soraga (85,5%) un züntrest, az ma saugèt ā

lai di kamōundar von Comun General di Fascia), dar sèll vo Mazzin pitt 77,1 ladinar in anagladar kampiū vo 100 laüt. Di mōkhnar soin anvetze gest 1.660, dar 0,3% von laüt vo dar provintz. Dar kamou mearar mōkhnar iz dar sèll vo Palū von Fersina (92,9%) un Fierozzo (91,9%). Disa mindarhait iz auzgistrobet in 55 kamōundar von Trentino. Ma rebar von zimbarn. Benn 'z izta khernt gimacht di zelung, soinse ingischribet alz zimbarn 1.072 laüt bo

da soin dar 0,2% vo alle di sèlnen bo da lem in ünsarna provintz. Vill, az be 'z iz gest quat pensarn, lem atz Lusérn (85,3%) ma ploaze atz Folgrait (8,0%) un atz Lavrou (7,8%) o. Az ma lazzt vorliam di pertschentuel, saugante ā lai di nûmmar, 'z steat ā in di oang ke 'z soinda mearar zimbarn atz Folgrait (249) baz atz Lusérn (238). Darnā khinnta di statt vo Tria pitt 167 zimbarn, dar kamou vo Lavrou pitt 85, dar sèll vo Rovrait pitt 49, dar sèll vo Pèrsan pitt 35, un asò vür in āndre 21 kamōundar bo ma hatt gizelt almānko

5 zimbarn. Atz Lusérn soinse nêtt ingeschribet alz zimbarn 30 laüt (aft 297) ke sa soin vil az ma saüget ā di drai kamōundar von Bersental: dà lai 46 soin nêtt mōkhnar, aft 993 laüt. Az ma lest dise date nāmp in sèlnen vo dar vorgānnate zelung von 2001 makma ānka seng ke di ladinar soin gistānt hërta gilaich az pe nummar. Di mōkhnar soin starch mindar (-616 laüt) un di zimbarn soin vil gikressart (+190) ma lai vor di laüt bo da lem auz vo Lusérn.

L BOLATIN DE L'ISTITUT CULTURAL LADIN METÙ SÙ DAL PROFESSOR LUIGI HEILMANN L'É RUÀ AL NUMER 37

Recordanzas da zacan te l'ultim numer de "Mondo Ladino"

Dò n numer dedicà soraldut a l'etnografia, l'an 37 de "Mondo Ladino", l bolatin de l'Istitut Cultural Ladin, met endò al luster l tem del lengaz. I contribuc biné en-sema te chest numer tol ite argomenc e studies desferenc, a scomenzèr da chi portè dant da studiosc de nonzech, desche Hans Goebel e Guntram A. Plangg, a chi che se jonta i studies de joegn enresciadores che tol cà desvalives aspec del lengaz ladin tel chèder de la sozietà d'anchecondi, e anter chisc ence i problemes leè a la doura sozièla del ladin e a sie insegnament.

De gran enteress, de chest vers, l'è l document publicà te la seziun "Ousc ladines", schecondir la trascrizion de na intervista a Rita Rossi del Baila, personaje de nonzech de la comunanza ladina, a chi che ge vegn dedi-

cà ence la soracuerta del volum. Se trata de na testimonianza de gran enteress dal pont de veduda etnografich, ma che tel medemo temp l'ā ence na gran valuta dal pont de veduda linguistich. «Rita Rossi del Baila (n. 1926) – se pel lejer te la paroles dantfora – raprejenta delvers, des-sema con sie fra Carletto (n. 1932), duta na generazion de testamonesc che ā vivù en pru-ma persona tant la dinamiches de la vita da mont anter la doi veres che ence i mudamenc fogn entravegnui enfin enstadix». L test publicà te "Mondo Ladino" vegn cà da na ciacolèda registrèda en video e destinèda a vegnir durèda desche test de compagnament per la realizazion de n program de la rubrica "L Cianton de l'Istitut" en onda sul canal de la tele TML; da chesta intervista l'è stat ence fat n filmat de 12 menuc dal titol Recordanzas. Il

La soracuerta de "Mondo Ladino" 37 (an 2013)

canto delle stagioni perdute, olache «l recort dejencantà de la vita da zacan sona desche n armoniment per l davegnir». Tant l contribut video che la publicazion te "Mondo Ladino" desc l met de pissèr sora la potenzialità narativa e testimoniala di informatores, sottrissan l'importanza de tegnr sù e stravardèr l patrimoni de memories e testimonianzes, per documentèr i gregn mudamenc stac tel secol passà, per valorisèr la desvalivanzes del mond ladin e fascian, per didèr l barat anter la generazions e per lurrèr per la promozion del teritorie e l stravardament de sia identità culturèla.

Evelyn Bortolotti

